

15
Փարա

ՕՐԱԹԵՐԹ

15
Փարա

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, անարեւմտեան գիւնն է Պոլսոյ և զաւառաց համար 7 արծաթ մեծիս կանխիկ. զաւառացեան քաղաքապետարանէն ծախքն մեր վրայ է: Վեցամսեայ և հասարակական թանգարանի կը հրատարակուի:

Երկրորդ վերաբերեալ գիր կամ համակ պատրաստելու 3 հոգի մը իր թիւս փաշա խան Թ. 14: Խմբագրութեան ազգեալ գիր կա տարուի: Ծանուցման առջեւ մեկ ամիս ամիս համար 3 որոշուի: Եւ անի ամիս լամի համար անկարգութեան կը լայն:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ԻՄ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՃԻՊ.

ՄԻԱԾԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նուազահանդէսի, պարահանդէսի և զանազան մէջն եմք:

Յաւանդեալ հինգշաբթի 17 փետրուար երեկոյն Մեծ պարահանդէս տեղի պիտի ունենայ վերտի թատրոնին մէջ ի Պերա, ի նպատակ (Արարածեան, Դպրոցաւորաց-Արեւելեան և Կիլիկեան) Միացեալ ընկերութեանց, ընդ հովանաւորութեամբ Քրիստոսեան դեպտանի վանքի. Պ. Եւ Նոյն մարտիկի: Մուտքն է մէկ օսմ. օսկի:

Ինչպէս ուրիշ տարիներ, այս տարին ևս Միացեալ ընկերութեան պատահաբար դէս կուտայ ի նպատակ իւր տարեկան ծախուց:

Սոյն բեղմնավոր ընկերութիւնն այսօր Հայաստանի և Կիլիկիոյ մէջ երեսունչորս վարժարան ունի բացած, որ մեր ժողովրդեան ամենէն յետեւալ մասին մէջ կրթութիւն ծաւալելու վստահօրէն կուտայն ունի:

Եւ այն տեղեր որ մեր կամ ազգին դժբաղդութեան անտէր անհովիւ մնալիցած են մեծ մասամբ և յորս վատիկանի և Պարտի երկուստեք գրառանք կը վերադառնան Առաւելու և անոր ղեկավարութեան տակ ընկերութեանց: Եւ այդպիսի տեղեր միջովայր ընտրուած են Միացեալ ընկերութեանց:

Նոքա բազում գանձեր ունին իրենց ետեւ և օտար տէրութեանց հիւստիւստ. արաններ՝ իրենց քամակ, իսկ մենք մեր ժողովրդեան համեմատ քսակն ունինք մեզ գանձարան և Հայաստանեայց առաքելական սուրբ եկեղեցին ունինք մեզ ապուլէն և յետարան:

Նոքա իրենց մէջ մի քայլափոխին առջեւ յարձակումներ ունին պատրաստ, իսկ մենք մեր համարին մեր հարազատ եղբայրներն ունինք մեզ օգնական:

Նոքա եկած են պարզապէս մեզնէ մարդ խելու: Ինչպէս որ չոր տղայներ այգիներէն խաղող կը գողնան, այսպէս և այդ ուսում առած չոր գողեր եկած են մեր դասակներ մեր եղբայրներ մեզնէ գողնալ, ամենի ծովերէ և հեռաւոր երկրներէ մեր երկրը մեր ամը մէջ

գալով, ուրեմն յիշի թողմը որ մեր մօրուսին խնդան և մեզ ապուլէն տեղ դնելով մեր գոյութեան վտանգ:

Թողմը զայս կաշկարացոյն կէտ, և ուրիշ տեսակէտով քննենք խնդիրը:

Կարգաւ գրել գիտցող և կարգաւ գրել չի գիտցող երկու մարդ գէտը առ և խօսեցուր միմեանց հետ. իսկոյն տարբերութիւնն աչքի կը ընկնէ, առաջինը կը տեսնեն որ հեռագրեան վիճակի փոփոխման արտադր է, կը պաշտպանէ իրաւունքը, կը ճանաչէ պարտքը, միշտ ձգտում մը կը ցուցնէ դէպի լուր, դէպի կատարեալ: Ինչպէս երկրորդը ճակատագիր կը տեսնէ կրթութեան, ոչինչ ձգտում մը չի գտար դէպի լուր, դէպի աշխարհ, գրառար մը կ'ենք և որ կ'ապրի, տարբերութիւնն արտադր է, երկուքն չեն շարժուիր: Եւ իսկոյն ժողովուրդը որ իմացականութենէ, հագեցեալ հրճուանքէ զուրկ է, նա հեռագրեան կը ջլատի, ոյժերը կը քայքային և գոյութիւնը կը կազմալուծուի, որոյ օրինակը դժբաղդաբար կ'ընենք նշմարել մեր հեռաւոր յետեւալ և լքեալ ժողովրդին վրայ:

Հայ ժողովրդեան այս մասը փրկելու կոչումն օտանձնած է Միացեալ ընկերութիւնն, իւր բացած վարժարաններով ուսմանը և կրթութիւն ծաւալելով ձերբապէս: Ուրեմն ի՞նչ նպատակն ո՞րքան աշխու և մեծ, իւր աշխատութիւնն ալ այնքան ուրաք և դժուար է. դժուար՝ որովհետեւ հեռագրեան ծախուց գրներ կը բացուին և կ'աւելնան:

Հինգշաբթի երեկոյն պարահանդէսը լաւագոյն աւելին է մեր ժողովրդեան բարեկեցիկ դասուն, ցոյց տալու համար իւր համակրութիւնը կրթական մեծ գործին, Հայաստանի և Կիլիկիոյ ի նպատակ:

Մէկ քանի ամսակներ զննելով, գնած և ապահոված յիշի ինի ամեն բանէ թափուր մէկ քանի Հայ ազգեակց կրթական պիտոյքը, այսպէս մէկ կողմէն պարտք կամ ընտիր հանդէս մը վայելած միջոցին՝ մի և նոյն ատեն ուրիշներու ալ բարեք ըրած ըլլալու առաքելութիւնը պիտի ունենայ:

Հայաստանի և Կիլիկիոյ մերազնէից կրթական պիտոյքը շատ են. այսօրուան բացուած և պահուած գործընդերս միայն օրինակ և նշանակ ըլլալու հանգամանքն

ունին, կրթական գործը լրջօրէն ձեռք առնելու համար այսպիսի մէկ քանի հարկեր գործընդերս և մանաւանդ լաւ դպրոցներ պէտք են. ուրեմն այդ փափաքելի վաճառին հասնելու համար ամեն անգամ երբ աւելի ներկայանայ, մեզ անկ է քիչ մը տարբեր կերպով շարժել և «տնտեսութիւն» կոչուած կծծալիւնն ուրիշ պարագայներու մէջ փնտռել:

Հինգշաբթի երեկոյն տրուելիք պարահանդէսն ալ այդ աւելին է մէկըն է: Եւ երբ ճշմարտային մեծ ազգին դեպքուն իւր հովանաւորութիւնը ինչպէս նաեւ Օսմ. կայսերական պաշտպանութեան մարդասէր Պ. Տըվօ և այլ ակաւաւոր օտարազգիք իրենց աջակցութիւնը կը շնորհեն աւելի բարեք յաջողութիւն այդ գործին, ի հարկէ մերայինք որ դրամատուր մէջ կը կայանայ, ապա Սեզին պատիւն ու վարկը բարձրացնելու կառավորութեան, նպատակին արդեամբ ծաւալելէ զատ:

Միացեալ ընկերութիւնը արժանի է ժողովրդեան քաջալերութեան:

Բազմը է մեզ յուսալ որ սոյն պարահանդէսին յաջողագոյն արդիւնքն ալ ի մօտոյ հրատարակելու միջոցութիւնը կ'ունենանք: Խ. Գ. Ս.

Եւրօկիոյ մէջ վերջին օրերու ախար դէպք մը պատահար է:

Տեղւոյն զաւառական վարչութեան որոշմամբ հարանեկան կանոնադրութիւն մը պատրաստուելու և քահանայից դասուն յանձնուելու է գործադրութեան համար. Գահանայք ի սկզբան կանոնադրութիւնն ընդունելու և բաւական ժամանակ գործադրելու են: Սակայն վերջին օրերու չգիտցուի ինչ պատճառաւ կանոնադրին արտադրութեան հակառակ հարցանիք կատարելով, ժողովուրդը սրտմտեր և քահանայները յօրինապահութիւն հրաւիրելէ վերջը դարձեալ ընդգիծութիւն տեսնելով, տեղական կառավարութեան դիմեր են անգլա-քահանայից պատիժ խնդրելով: Տեղական կառավարութիւնն ալ յետ քննութեան՝ քահանայները Առաջնորդարանի մէջ բանտարկելու առաջարկ է: Ասոր վրայ ժողովուրդը յուզուելով, Առաջնորդարանը կ'օրհնուի բանտարկեալ քահանայները դուրս հանելու է:

Տեղւոյն դաւաճական վարչութիւնը այս դէպքը Պատրիարքարան հաղորդելով, խնդրած էր որ թէ՛ քահանայը և թէ՛ Առաջնորդարանը կոխողները խստիւ պատժուին, առանց որոյ անկարելի է իրեն պաշտօնը շարունակել:

Ս. Պատրիարք Հայրը պատրաստութեամբ էր յատուկ նամակ գրել Եւգենիոյ կառավարչին, խնդրելով որ թէ՛ քահանայները և թէ՛ բողոքողները իւր ներկայութեանը կոչելով զանոնք հաշտեցնէ և խաղաղութիւնը վերահաստատէ. և ահա դաւաճական վարչութեան կողմանէ առ Ս. Պատրիարք Հայրն սղգնեալ երկրորդ գիր մը կը ծանուցանէր թէ տեղւոյն կառավարիչը երկու կողմն ալ իւր ներկայութեան հրաւիրելով հաշտեցուցեր և խաղաղութիւնը վերահաստատեր է. հետևաբար օոյն տիւսը միջադէպը որ հակառակութեան և անխափնութեան արդիւնք է, բոլորովին վերջացեր է յօգուտ ժողովրդեան:

Եզիպտոսի ազգային խնդրոյն քննութիւն կատարելու պաշտօն ունեցող խառն Մասնախումբը իւր առաջին նիստը պիտի ընէ այսօր:

Վանորէից խորհրդոյ անդամները երէկ Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացան, Ն. սրբազանութիւնը յանձնարարեց որ երրորդ ընկեր մը գտնելով Ազգ. վարչութեան ներկայացնեն և անմիջապէս գործի ըսկոին:

Վանորէի խորհրդոյ առաջին գործը պիտի ըլլայ Մշոյ վանորէից ընդհանուր վիճակին վերաբերեալ տեղեկագիրը նկատողութեան առնուլ:

Նիկիոմիդիոյ բողոքական ազգայիններէն անձ մը որ քսան երկար տարիներէ ի վեր բողոքականութիւն ընդունած էր, այս անգամ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ծօցը մտնելու փափաք յայտնելով, Գեր. Առաջնորդը զայն ընդունելու և յետ ըստուգելոյ որ բնաւ մկրտեալ չէ, հանդիսաւոր մկրտութիւն ընելու հրաման տրուեր է:

Հանրածանօթ հացադործ Չաքար տղա որ երկու շաբաթ առաջ ինքզինքը ծովը նետած սակայն բարեբաղդաբար աղատած էր, 2-3 օր առաջ ասան մը վերի յարկէն ինքզինքը փողօցը նետեր, ասկայն դարձեալ անմիա խալսեր է:

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Մայրաքաղաքիս ամերիկեան դեպքանը Արտաքին գործոց նախարարին յայտարարելով թէ՛ ուղղակի վեհ. Սուլթանին պիտի դիմէ, եթէ քարաւղի տէփօղիթի իրաւունքը չը ջնջուի, Արիֆի փաշա կ. Պօլսոյ քաղաքապետութեան դիմեր է որ դեպքանին բողոքանաց անմիջապէս պատասխանէ: Մահաբ փաշա պատասխաներ է թէ՛ հին դրութեան վերադառնալը իւր ձեռնհասութեանէն

վեր է, վասն զվերջին արտօնութիւնը նախարարաց ժողովոյ տեղեկագրին վերայ վեհ. Սուլթանէն շնորհեալ և իրաւունքով հաստատել է: Ուստի եթէ Արտաքին գործոց նախարարը Ամերիկայի դեպքանին բողոքանաց վրայ քարաւղի տէփօղիթի արտօնութիւնը ջնջել ուզէ, վեհ. Սուլթանէն նոր իրատէ մ'առնելու կը պարտաւոր, առանց որոյ անկարելի է վերջին իրատէն ջնջել: Առանց ասոր ինքը (Մահաբ փաշա) արտօնատէրերը արգելելու կարող չէ երբէք:

Մայրաքաղաքիս առաջնական դեպքան Պ. տը Նէլթոֆ օսմանեան նախարարաց և քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան անձանց պաշտօնական կոչուելը մը տուաւ երէկ իրիկուն:

Իտալական դեպքան Քօրթի կոմսը այսօր Հաւով լը մեկնի: Քօլօպիանօ դուքսը գործադատարի պաշտօն պիտի վերէ:

Տրիպօլսոյ վերջին դէպքը կարգադրուեր է: Իտալիոյ հիւպատոսարանին դէմ ցոյց ընողները բանտարկուեր և իտալիոյ հիւպատոսին ու Տրիպօլսոյ կուսակալ Բասիմ փաշայի մէջ քաղաքավարական գրութիւններ փոխանակուեր են:

Յայն կոչակար մը կամուրջէն փէնէրի շողանալը մանկու տտեն կաթուածամահ եղեր է:

Ավդի կը գրէ թէ Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրելեաց ցուցակը ըստ սովորութեան Բ. Դրնէն Պաղեստինի կուսակալ Բէրուֆ փաշայի ղրկուեր է Երուսաղէմի հասարակութեան յանձնաւորանի և Երուսաղէմի փոխանորդին որ ի կ. Պօլսոյ, երկրորդ ցանկին բարեփոխութեան մասին Բ. Դրնէն բնաւ տեղեկութիւն չէ տրուեր:

Փիլիպիսփօլիս լրագիրը կը գրէ թէ Փիլիպէի առաջնական հիւպատոս Պ. Գրեպէլ իւր պաշտօնատեղին հասեր է:

Արևելեան-Ռումէլիի զանազան քաղաքները գրամի կրուփօներ պիտի սկըսին ղրկուիլ թղթատարութեան միջոցաւ ըստ նորոգ կարգադրութեան: Ինչպէս յայտնի է, Թուրքո-առևտական պատերազմէն ի վեր կրուփօ ղրկուիլը դադարած էր:

Եթէմէնի պաշտօնական լրագիրը կը պատմէ թէ կայսերական զօրքերը ապստամբ ցեղերու և մասնաւորապէս Պէնի-Մէրվանի գրաւած տեղերէն անցնելով, ապստամբ հնազանդութիւն յայտնել սկսեր են. ասկէ զատ բանակին ամեն տեսակ ուժեղաց տանելով, յետեալ տուրքերն ալ վճարել յանձն առեր են: Ապստամբաց մեծերը յետեալ տուրքերը դաժնելու և բերելու պայմանաւ բանակատեղին պատանդներ թողեր են: Վերջապէս Եթէմէնի դաւաւին մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատուիլ սկսեր է:

663 տակաւաջփի կրող Բէն-Արթիւր անուն անգղիական շոգենաւ մը Գիլիաի մօտ փոթորկի բռնուելով ընկած և տաններէ ճամբօրդ և նաւաստիք ծովամօյն եղեր են: Իսկ մնացեալը յաջողեր են խալսիլ:

Սթամպուլ կրթէ թէ Աւստրո-Հուն. պարական դեպքանը լսելով որ ծխախոտը թէ՛ ի վերածուելով ծխախոտին դինը պիտի բարձրանայ, Բ. Դրնէն բացատրութիւն խնդրեր է. վասն զի գնոց բարձրացումը Տաճկաստանի և Աւստրիոյ մէջ եղած ծխախոտի առևտուրին կը միտայ 30 փարանոց և մէկ մասն ալ ճերմակ մետաղէ 30 փարանոց պիտի ըլլայ:

Տիգրանիկերտի պաշտօնական լրագիրը հետևեալը կը գրէ.

«Վերան-Շէհրի երևելիներէն Իպրահիմ աղա և Էօմէր աղա իրենց փոխկառավարին և Նահիէի դաւաճապետին հետ քանի մը ձիաւորներով Տիգրանական կերտի դաւաճը մտան և Կարայ դաւաճը կողոպտեցին: Բոլոր արջաւոր յափշտակելէ զատ ժողովրդեան ամեն տեսակ հարստահարութիւնները ըրին:

«Զիաւորներէն մէկ մասը Տիգրանական կերտէն Հալէպ ասանդ ճամբան դարանի մանելով, անկէ անցնող վաճառականաց բոլոր ապրանքները գրաւեցին: Տիգրանական կրուակալը այս շարութիւնները Բ. Դրան հաղորդեց: Զօրի կառավարին ալ յիշեալ տեղերը բաւական զօրք ղրկեց, հրահրեց խմբերը բանելու համար»:

Ալթէր պարական լրագիրը կը հաւաստէ թէ՛ Պարսից Շահը Մոսկուա պիտի երթայ Ռուսաց կայսեր թագադրութեան անդամ զանուելու համար:

Շահը Մոսկուայէն Վիեննա և Հաւով պիտի երթայ, անկէ ալ մայրաքաղաքը գալով իւր թագաւորութիւնը պիտի վերադառնայ:

Գաղղիական դեպքան Նօայլ մարգիդը առջի օր Մեծ եպարքոսին հետ տեսակցեցաւ:

«Յունական նոր Հերակլէս» տիտղոսով և փանայի անուամբ յայն մը եկած է մայրաքաղաքս:

Բոլոր եւրոպական լրագիրը այս տիտանեան հակային ոյժին և վայրի կենդանիներու հետ ըրած կախկեղծութիւնը գովեստիւք կը խօսին:

Պ. Փանայի Փրթի-Շանի պարտիզին մէջ քանի մը ներկայացուցիչներ պիտի տայ այսօրուրէն սկսեալ:

Սպարապետութեան օտերկիոն ունեցող վաճառականք չորքշաբթի օր Ղալաթիոս դաւաճուելով, մասնախումբ մը կազմեցին տեղական կառավարութեանց քով հարկ եղած աշխատութիւններն ընելու համար:

Աղէքսանդրիոյ օտերկանութեան համար հաւաքեալ տաճիկները եզրիպատական Պէհէրա շոգենաւով իրենց հայրենիքը վերադարձեր են:

Եզիպտական լրագիրները կը գրեն թէ Հալէպցի տաղապաններ եզրիպատական սահմաններն արշաւելով, տուրք ժողովելու պատրուակաւ գիւղերն սկսեր են կողոպտել, Պէհէմի անուն գիւղաքաղաք

Սթամպուլ կրթէ թէ Աւստրո-Հուն. պարական դեպքանը լսելով որ ծխախոտը թէ՛ ի վերածուելով ծխախոտին դինը պիտի բարձրանայ, Բ. Դրնէն բացատրութիւն խնդրեր է. վասն զի գնոց բարձրացումը Տաճկաստանի և Աւստրիոյ մէջ եղած ծխախոտի առևտուրին կը միտայ 30 փարանոց և մէկ մասն ալ ճերմակ մետաղէ 30 փարանոց պիտի ըլլայ:

Տիգրանիկերտի պաշտօնական լրագիրը հետևեալը կը գրէ.

«Վերան-Շէհրի երևելիներէն Իպրահիմ աղա և Էօմէր աղա իրենց փոխկառավարին և Նահիէի դաւաճապետին հետ քանի մը ձիաւորներով Տիգրանական կերտի դաւաճը մտան և Կարայ դաւաճը կողոպտեցին: Բոլոր արջաւոր յափշտակելէ զատ ժողովրդեան ամեն տեսակ հարստահարութիւնները ըրին:

«Զիաւորներէն մէկ մասը Տիգրանական կերտէն Հալէպ ասանդ ճամբան դարանի մանելով, անկէ անցնող վաճառականաց բոլոր ապրանքները գրաւեցին: Տիգրանական կրուակալը այս շարութիւնները Բ. Դրան հաղորդեց: Զօրի կառավարին ալ յիշեալ տեղերը բաւական զօրք ղրկեց, հրահրեց խմբերը բանելու համար»:

Ալթէր պարական լրագիրը կը հաւաստէ թէ՛ Պարսից Շահը Մոսկուա պիտի երթայ Ռուսաց կայսեր թագադրութեան անդամ զանուելու համար:

Շահը Մոսկուայէն Վիեննա և Հաւով պիտի երթայ, անկէ ալ մայրաքաղաքը գալով իւր թագաւորութիւնը պիտի վերադառնայ:

Գաղղիական դեպքան Նօայլ մարգիդը առջի օր Մեծ եպարքոսին հետ տեսակցեցաւ:

«Յունական նոր Հերակլէս» տիտղոսով և փանայի անուամբ յայն մը եկած է մայրաքաղաքս:

Բոլոր եւրոպական լրագիրը այս տիտանեան հակային ոյժին և վայրի կենդանիներու հետ ըրած կախկեղծութիւնը գովեստիւք կը խօսին:

Պ. Փանայի Փրթի-Շանի պարտիզին մէջ քանի մը ներկայացուցիչներ պիտի տայ այսօրուրէն սկսեալ:

Սպարապետութեան օտերկիոն ունեցող վաճառականք չորքշաբթի օր Ղալաթիոս դաւաճուելով, մասնախումբ մը կազմեցին տեղական կառավարութեանց քով հարկ եղած աշխատութիւններն ընելու համար:

Աղէքսանդրիոյ օտերկանութեան համար հաւաքեալ տաճիկները եզրիպատական Պէհէրա շոգենաւով իրենց հայրենիքը վերադարձեր են:

Եզիպտական լրագիրները կը գրեն թէ Հալէպցի տաղապաններ եզրիպատական սահմաններն արշաւելով, տուրք ժողովելու պատրուակաւ գիւղերն սկսեր են կողոպտել, Պէհէմի անուն գիւղաքաղաք

ԳԱՂՂԻԱՐԵՆ ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԸՍՏ ՕԼԷՆՏՈՐՅԻ

Ա. Մ. Գարագաշեան

Սոն ընտիր քնով քերականութիւնը բաւական ժամանակէ ի վեր սպառած ըլլալով, ազնիւ ժողովրդեան փափաքանացը և խնդրանացը համաձայն հարկ համարուեցաւ սրբագրութեամբ կրկին տպագրել:

Կեդրոնատեղին է Մ. Յ. Փափազեանի կազմատունը Յակոբեան խան վերի յոբի թիւ 15, և Ուղղուն չարչի Գիւրտ խանի Կարգ թիւ 370 Գրատուն գաւառական, Ս. Յ. Փափազեանի վաճառատունը: Գին 15 դահլիճ:

ՏՈՒՔԹ. Մ ԿՐԶԻԿԵԱՆ

Մասնագէտ Ձղային հիւանդութեանց

Պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան որ այս անգամ այլեւայլ կողմերէ ինչո՞նք զիմով հիւանդաց դիւրութիւն ըլլալու համար, որոշած է ամեն օր ժամը 9 էն 11 Պօլս կամաւը զիմաց, Մեծ. Գիւլիւքեան եղբարց դեղարանը, Ձղային ամեն տեսակ հիւանդութեանց համար իրեն դիմողները ընդունիլ, եւ կիրակի օրերը մինչեւ կէս օր, ըստ սովորականի իւր տան մէջ կընդունի, Պէշկիկաշ Եէնի մահալէ, Փոստա ճառագիւթի թիւ 48:

ԱԳԱՍՏՈՅԻ ԶԵՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ

Ի ձեւ հարցման և պատասխանոյ
Տպագրութիւն Արամեան
կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով
ի գին 5 զրուշ:

ՅԵՐ-ԽՍԵԱԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔՍԵԱՆ

Հիգա փաղա խաւ քիւ 14

Փ Ա Ն Ա Ս Է

ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍԱՄԱՐՏԱՅԻՈՅԻ

Ձր ծախուի Մինասեան եւ Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա Կ. Պօլսոյ Փանաթէն իւր օգտակարութեամբ, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եւրոպայի, նոյնպէս եւ Քուր. Զիոյ այլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է:

Փանասէն գեղացւոյն եւ գաւառացւոյն բժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն մը համարուած է այն առիթուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ եւ դարման հաղիւ կը գտնուին Փանասէն բուսեղէններէ բաղադրեալ լինելով բոլորովին անվնաս է: Փանասէն այրածին ցաւ կ'աքնէ ու քիչ առաւել մէջ կը բոլձէ. նոյնպէս եւ մարմնոյն կտրուած ու ճմուռած աղիւք թուն ցաւն ու բորբոքը շուտով կ'անցնէ:

Ձղային, յօդային եւ սակրային, օստիկ ցաւերը բուժելով տաղանայեալը կը հանդարտեցնէ: Մտամոքսի, փորի եւ աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պաղէ յառաջ եկած դժուարութեանց առաջը կ'առնուի:

Փանասէն ակաւայի օստիկ ցաւերը շուտով կը բուժէ: Մարմնոյն կտրուած կամ վիրաւորեալ կողմերն առաւ փանասէ քնելով շուտ կը բժշկուին ու կը գոցուին: Փանասէն կը բժշկէ նաեւ փորհարութիւն, թանջ, հաղ, ջերմ, կոկորդի բորբոք եւ ուսեցք, մէջքի ցաւ եւ այլ զանազան ախտեր, որոց սկզբնապատճառը գրեթէ նոյնն են: Այսպէս կը վկայեն շուտեր, որք փորձած են: Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտք եւ ճանապարհորդք իրենց մօտ փանասէ պահելով եւ յանկարծական դժուարութեանց առաւ գործածելով մեծ օգուտ կը քաղեն եւ ծանր հեռեւանաց առաջը կ'առնուն: Փանասէն հեղուկ է, որ թէ մարմնոյն վրայէն քսելով եւ թէ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ:

Գործածութեան կերպը հետն է: Գլխաւոր վաճառատեղին է, Ղալաթիոյ Նէնի-ձամիի գրան Կից Մինասեանին Ամերիկեան վաճառատունը, նաեւ մայրաքաղաքի դեղագործաց քով ու գաւառներն ալ կը գտնուին:

Ձէին գիտեր թէ ուր կերթային. ոմանք կը հարցընէին թէ դեռ քանի օր ճամբայ պիտի երթան, ուրիշներ ալ կը խնդրէին որ եթէ կարելի է լուսնայ լուսին քիչ մը կենան:

Վերջապէս յաւերժական առաւոյցներուն հաւան:

Սակայն հոն աշխատութիւնը աւելի գիւրդին էր. եղբւրները ձիւնին վրայէն կը սահէին և աւելի շուտ կերթային:

Իւրաքանչիւր օտարին առաջնորդող թնդանօթա. ձիգ զինուորին իշխանութիւնը կրնայ հասկցուիլ հետեւեալ գէպքէն:

Շամպէրաք զօրապետը կանցնէր: Երբ համարեցաւ թէ շուտ չէին քալեր. ուստի անոնց քայլերը վուրթացնել ուղեւով, թնդանօթակիրին մօտեցաւ և իշխանական ձայնով մը հրամայեց:

— Հոռ դուք չէք հրամայեր, պատասխանեց թնդանօթաձիգ զինուորը. ես, ես եմ պատասխանատու թնդանօթին, ես պիտի տանիմ զանիկա, դուք ձեր ճամբան քալեցէք:

Զօրապետը յառաջ անցաւ ձեռքը թնդանօթակիրին օձիքին վրայ դնելու համար:

Սակայն զինուորը դէպ ետեւ քայլ մ'անուելով.

— Զօրապետ, ըստ, ինծի մի՞ դպչիք, ապա թէ ոչ լծակի հարուածով մը զձեզ կը խորտակեմ և անդունդը կը նետեմ:

Յնպատմելի տքնութենէ վերջը լերան ստորտը հասնի որուն գագաթին վրայ էր մենառատը:

Զօրապետը քաշուեցաւ:

Լանի զօրաբաժնին անցքին հետքը գտան հոն, զինուորները մագլցելով վեր ելած էին:

Ասոնք ալ անպէս ըրին.

Սէն-Պէրնարի հայրերը օտարահարթին վրայ կ'ապանէին. Իւրաքանչիւր սաղը կազմող խումբերը հեռացնէին. հիւանդանոց տարին. Սեղաններ պատրաստուած էին. և սեղաններուն վրայ հաց, կիւլէր պանիր և գինի կար:

Ձինուորները վանքէն բաժնուելու առաւ կրօնաւորաց ձեռքերը կը սխմէին և անոնց շունքը կը գըրկէին:

Լիւսնէն վար իջնելը ի սկզբան աւելի գիւրդին երևցաւ քան վեր ելնելը, ուստի սպանները ըսին թէ թնդանօթները քաշելու կարգը իրենցն է: Սակայն այս անգամ թնդանօթները կը քաշէին բալխիւները, և ոմանք շատ շուտ կ'իջնային:

Լան իւր զօրաբաժնով միշտ առջևէն կը քալէր: Բանակին մնացորդը չը հասած անիկա հովիտը իջած էր: Աօթ մտած և փիւմօթի դաշտերուն բերանը երթալու հրաման ընդունած էր:

Սակայն մեծ արգելքի մը հանդիպեցաւ զոր ոչ ոք դուշակած չէր. այն էր Պարի բերդը: Պար գիւղը Աօթէն ութը մղոն հեռի էր. Իվրէի ճամբէն իջնելով գիւղէն քիչ մը ետին պղտիկ բլուր մը հովիտը գրեթէ կը գոցէ: Տօւար գետը այս բլուրին և լերան աջակողմէ մէջտեղը կը հոսի:

Դետը կամ լաւ ևս հեղեղը ամբողջ անջրպետը կը լեցնէ:

Լերան ձախակողմն ալ գրեթէ մի և նոյն տեղաւորան ունի. միայն գետին տեղ ճամբան կայ:

Պարի բերդը այս կողմը շինուած է. բլրին ղազաթը կը գրաւէ և մինչև անոր կենը կ'իջնէ: